

رأی شماره 2189182 هیأت تخصصی فرهنگی، آموزشی و پزشکی دیوان عدالت اداری با موضوع: تبصره 8 ماده 32 دستورالعمل اجرایی تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی پزشکی بالینی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب تیر ماه 1397 و ابلاغی مورخ 1397/5/8 [مصوب وزیر] ابطال نشد

هیأت تخصصی فرهنگی، آموزشی و پزشکی

* شماره پرونده: ه ت / 0200230 الی 0200233

شماره دادنامه سیلور: 140231390002189182 تاریخ: 1402/08/23

* شکات: مجید فتاح فرزند حبیب الله، شیدا نساجیان فرزند نوزر، آناهیتا کلانتری فرزند هیبت الله و میلاد اعرابی فرزند هوشنگ

* طرف شکایت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

* موضوع شکایت و خواسته: ابطال تبصره 8 ماده 32 دستورالعمل اجرایی تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی پزشکی بالینی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب تیر ماه 1397 و ابلاغی مورخ 1397/5/8 [مصوب وزیر]

* شکات دادخواستی به طرفیت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به خواسته ابطال تبصره 8 ماده 32 دستورالعمل اجرایی تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی پزشکی بالینی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مصوب تیر ماه 1397 و ابلاغی مورخ 1397/5/8 [مصوب وزیر] به دیوان عدالت اداری تقدیم کرده که به هیأت عمومی ارجاع شده است متن مقرر مقرر شکایت به قرار زیر می باشد:

«تبصره 8: در خصوص اعمال طرح نیروی انسانی مشمولین ماده 9 قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان در تعهدات خدمتی، با عنایت به این که ملاک تقلیل تعهد از یک به نیم برابر طول دوران دستیار، اتمام کامل طرح نیروی انسانی می باشد، چنانچه مشمولین ماده 9 به میزان دو سال کامل نسبت به انجام طرح اقدام نموده باشند تعهدات خدمتی ایشان نیز به مدت نیم برابر طول دوره تحصیل خواهد بود و در صورت انجام طرح نیروی انسانی کمتر از دو سال، تعهدات ایشان به میزان طول دوره تحصیل بوده و مدت طرح نیروی انسانی انجام شده از مدت تعهدات خدمتی ایشان کسر می گردد».

* دلایل شکات برای ابطال مقرر مقرر شکایت:

در ماده 9 قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان آمده است که فارغ التحصیلان خارج از کشور که از مزایای ارزی بهره مند نشده اند، از شمول این قانون مستثنی بوده و چنانچه از گروه دارای پروانه باشند طبق ضوابط، پروانه دائم پزشکی دریافت خواهند نمود مطابق تبصره 1 این ماده، کسانی که از ارز دولتی استفاده نموده اند با توجه به مدت استفاده از ارز دولتی خدمات موضوع این قانون و تعهدات مربوط را انجام خواهند داد و در تبصره 2 آمده است: کسانی که در حین تحصیل رشته های علوم پزشکی وارد کشور شده و تحصیلات خود را تا فارغ التحصیلی در داخل کشور ادامه می دهند در صورتی که هزینه تحصیل خود را بپردازند و از مزایای ارزی دولت بهره مند نگردیده باشند برای باقیمانده دوره تکمیلی نیاز به انجام خدمات قانونی نخواهند داشت.

اینجانب پس از اخذ پذیرش در دانشگاه اوکراین، با اخذ موافقت از کمیسیون مربوطه در وزارت بهداشت و طی روال قانونی مربوطه فارغ التحصیل گشته و مدرک مربوطه را اخذ نموده ام و در طول تحصیلات در خارج از کشور از هیچ گونه ارز یا امکانات و امتیازات دولتی استفاده نکرده ام. سپس با انتقال به داخل کشور، در طول مدت تحصیل در دانشگاه جندی شاپور شهریه را طبق ضوابط و مقررات به صورت تمام و کمال پرداخت نموده و از دوره تخصص (دستیاری) دانشگاه جندی شاپور اهواز در رشته تخصصی طب اورژانس فارغ التحصیل شده ام و در حال حاضر در حال گذراندن دوره تعهد خدمت بابت تخصص خود می باشم.

فلسفه معافیت مقرر در صدر ماده 9 صریح و مشخص است و فارغ التحصیلان خارج از کشور چون از امکانات عمومی استفاده ننموده اند مشمول طرح عمومی نخواهند بود و فلسفه معافیت مقرر در تبصره 2 نیز واضح و مشخص است چون کسی که از خارج کشور به داخل منتقل شده و در داخل شهریه پرداز بوده و در خارج نیز از امتیازات ارزی استفاده نکرده، عملاً از امکانات عمومی به صورت رایگان استفاده نکرده و موظف به انجام خدمات عمومی نیز نمی باشد تبصره 2 فلسفه دیگری نیز داشته و آن تشویق نخبگان مشغول به تحصیل در خارج برای بازگشت به کشور و ادامه تحصیل و اشتغال در جمهوری اسلامی ایران است.

بنابراین،

1- تبصره 8 ماده 32 دستورالعمل با حکم مقرر در تبصره 2 ماده 9 قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مغایرت دارد و با وجود این که طبق ماده 9 از انجام خدمت معاف می باشم اما تبصره 8 با بی اعتنایی به حکم ماده 9 معافیت را برای اینجانب کأن لم یکن نموده و با اینجانب مانند شخصی برخورد شده که به هر دلیل خدمتش را انجام نداده یا کمتر از مدت مقرر 2 سال مذکور در ماده 1 قانون مذکور انجام داده است.

2- همچنین تبصره 8 با حقوق مکتسبه افراد معاف مشمول ماده 9 و تبصره های آن در تضاد بوده و خارج از حدود صلاحیت تصویب شده است.

3- با اصل عدم عطف به ماسبق شدن قوانین و ماده 4 قانون مدنی نیز در تضاد می باشد.

4- با تبصره 3 ماده یک قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان نیز مخالفت دارد در تبصره 3 آمده است: کسانی که خدمت موضوع این قانون را به انجام رسانیده همچنین کسانی که دارای پروانه دائم پزشکی بوده و یا واجد شرایط دریافت پروانه دائم باشند با دریافت مدرک تحصیلی جدید مشمول خدمات موضوع این قانون نمی باشند. از آنجایی در حال حاضر عنوانی به اسم پروانه دائم وجود ندارد و این مفهوم در قالب پروانه مطب ظهور نموده است قاعداً تحصیلات جدید افراد مشمول ماده 9 نباید مشمول طرح باشد با این حال اینجانب باید 2 سال دوره طرح خود را بگذرانم اما وزارت بهداشت ادعا دارد که باید 4 سال طرح را بگذرانم.

5 - تحمیل دوره خدمت 4 سال به مشمولان ماده نه قانون فوق الذکر با مفاد قانون و نیز آیین نامه دوره های آموزش تخصصی پزشکی دوره دستیاری مصوبه 1381/10/3 متعارض است و نیز مصداق تبعیض ناروا می باشد از این جهت که کسانی که در دوره پزشکی عمومی شهریه پرداخته اند و از امکانات عمومی رایگان استفاده ننموده اند در نهایت در دوره تخصص با کسانی که از خدمات عمومی استفاده کرده اند یکسان تلقی گردیده اند چرا که طبق مقرره مورد اعتراض، شهریه پردازان باید در دوره تخصص، طرح دوره پزشکی عمومی را نیز بگذرانند در حالی که افراد غیرشهریه پرداز که از خدمات رایگان استفاده کرده اند نیز همین اندازه مسئولیت دارند و لذا منجر به تبعیض ناروا و غیر قابل توجیه بین این دو دسته می شود.

بنابراین از جهت مغایرت تبصره 8 ماده 32 دستورالعمل با ماده 9 قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان و مخالفت با قانون اساسی (صدق عنوان تبعیض ناروا) و مخالفت با ماده 4 قانون مدنی (تضییع حقوق مکتسبه و نقض اصل عدم عطف به ماسبق شدن قوانین) درخواست ابطال آن را دارم.

*خلاصه مدافعات طرف شکایت:

شاکای با استناد به این که از انجام خدمات موضوع قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان معاف گردیده، متقاضی کاهش تعهدات دوره تخصص و انجام آن به میزان نصف دوره تحصیل می باشد

1- دستورالعمل اجرای تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی پزشکی بالینی مصوب 1397/5/8 در آذرماه 1401 لغو گردیده و در حال حاضر مفاد دستورالعمل اجرایی تعهد خدمت دانش آموختگان رشته های تخصصی بالینی به شماره 1813/101 مورخ 1401/9/1 که به توشیح مقام عالی وزارت رسیده است، لازم الاجرا می باشد.

2- شکایت مطروحه دارای شئون و جنبه علمی آموزشی داشته و از حدود صلاحیت رسیدگی دیوان عدالت اداری خارج است.

3- مطابق ماده 1 قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان انجام خدمت 24 ماه پس از فراغت از تحصیل برای تمامی فارغ التحصیلان دانشگاه های داخل و خارج از کشور ضرورت دارد.

4- مطابق ماده 8 لایحه قانونی اصلاح مواد 7 و 8 قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب 1358/7/30، دانشجویان و هنرجویان دانشگاه ها، دانشکده ها و مؤسسات آموزش عالی و... مکلفند طبق تعهد نامه رسمی که در بدو ورود برابر مقررات مربوط از آنان اخذ می شود تعهدات خود را انجام دهند و...

5 - برابر ماده 7 مصوبه جلسات 429 و 430 مورخ 1377/7/21 و 1377/8/5 شورای عالی انقلاب فرهنگی، هر وزارتخانه حسب نیاز و تشخیص خود درباره اخذ تعهد خدمت یا لغو تعهد دانشجویان تصمیم گیری می کند.

6 - در ماده 21 چهل و هفتمین نشست شورای آموزش پزشکی و تخصصی به اخذ تعهد از دستیاران پذیرفته شده سهمیه آزاد تاکید شده است.

7 - در هشتاد و دومین نشست شورای آموزش پزشکی و تخصصی نحوه محاسبه طول مدت تعهدات و متخصصین اصلاحات و میزان انجام خدمت موضوع قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان در تعهدات دوره تخصص پذیرفته شدگان سهمیه آزاد احتساب می گردد.

8 - موضوع سپردن تعهد دایر بر انجام خدمت پس از فراغت از تحصیل در مقطع تخصصی هر سال در دفترچه های راهنمای آزمون دستیاری اعلام و متقاضیان با علم و آگاهی از شرایط مربوطه نسبت به شرکت در آزمون و پس از قبولی امضای اسناد تعهد اقدام می نمایند شاکی نیز با اطلاع از ضوابط و مقررات مربوط به دوره دستیاری در آزمون مربوطه شرکت نموده و پس از پذیرش در آزمون همانند سایر پذیرفته شدگان تعهد خدمت موظف به سپردن تعهد به میزان حداکثر دو برابر مدت در هر محلی که این وزارتخانه تعیین نماید می باشد.

9- ملاک تقلیل تعهد از یک و نیم برابر طول دوران دستیاری، اتمام کامل طرح نیروی انسانی می باشد چنانچه مشمولین ماده 9 به میزان دو سال کامل نسبت به انجام طرح اقدام نموده باشند تعهدات خدمتی ایشان نیز به مدت نیم برابر طول دوره تحصیل خواهد بود و در صورت انجام طرح نیروی انسانی کمتر از دو سال تعهدات ایشان به میزان طول دوره تحصیل بوده و مدت طرح نیروی انسانی انجام شده از مدت تعهدات خدمتی ایشان کسر می گردد.

10- فردی که تحصیل خود را در خارج از کشور گذرانده و مطابق قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان از انجام تعهدات قانون مستثنی شده و قانون گذار یکبار امتیاز لازم را به ایشان اعطا نموده است بر چه مبنا و اساسی باید از انجام کامل تعهدات دوره تخصص معاف گردد شاکی مبنای درخواست این کاهش را اعلام نموده است.

*درخصوص ادعای مغایرت مصوبه با شرع، ادعای مغایرت با شرع مطرح نشده است.

پرونده شماره هـ ت /0200230 و لفی مبنی بر درخواست ابطال تبصره (8) ماده (32) دستورالعمل اجرایی تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی پزشکی بالینی مصوب 1397/5/8 وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، در جلسه مورخ 1402/8/8 هیأت تخصصی فرهنگی، آموزشی و پزشکی مورد رسیدگی قرار گرفت و اعضاء به اتفاق آراء به شرح ذیل مبادرت به صدور رأی نمودند:

رأی هیأت تخصصی فرهنگی، آموزشی و پزشکی

اولاً: بر مبنای ماده (1) قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب سال 1375 مقرر شده است که: «کلیه افراد ایرانی با تحصیلات فوق دیپلم و بالاتر که پس از تاریخ 1367/4/1 از مراکز آموزش عالی گروه پزشکی در داخل و یا خارج از کشور فارغ التحصیل شده یا می شوند و خدمت آنان از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد نیاز اعلام می گردد، مکلفند حداکثر مدت 24 ماه اول پس از فراغت از تحصیل خود در داخل کشور و در مناطق مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و تشکیلات تابعه آن خدمت نمایند». بنابراین انجام تعهد موضوع قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان دارای موضوعیت بوده و مبنای تقلیل تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی بالینی پزشکی گذراندن دوره طرح اجباری در مناطق مورد نیاز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می باشد. ثانیاً: نحوه محاسبه طول مدت تعهدات پذیرفته شدگان آزاد در رشته های تخصصی بالینی در هشتاد و دومین نشست شورای آموزش پزشکی و تخصصی مورخ 1394/11/20 تعیین شده است و این امر نیز به موجب رأی هیأت تخصصی فرهنگی، آموزشی و پزشکی به شماره دادنامه 922 مورخ 1401/12/6 با استدلال مصرح در رأی پیش گفته ابطال نشده است.

بنا به مراتب فوق، تبصره (8) ماده (32) دستورالعمل اجرایی تعهد خدمت فارغ التحصیلان رشته های تخصصی پزشکی بالینی مصوب 1397/5/8 وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، در حدود اختیار مقام صادرکننده آن بوده و مغایرتی با قوانین و مقررات نداشته و قابل ابطال نمی باشد. این رأی به استناد بند «ب» ماده (84) قانون دیوان عدالت اداری (اصلاحی مصوب 1402/2/10) ظرف مهلت بیست روز از تاریخ صدور از جانب رئیس محترم دیوان عدالت اداری یا 10 نفر از قضات محترم دیوان عدالت اداری قابل اعتراض بوده و پس از قطعیت، براساس ماده (93) قانون مذکور در رسیدگی و تصمیم گیری مراجع قضایی و اداری معتبر و ملاک عمل است.

رئیس هیأت تخصصی فرهنگی، آموزشی و پزشکی دیوان عدالت اداری

مهدی فرد محمدیان